

Katarzyna Jarno

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

KLASYCZNA ANALIZA TECHNICZNA JAKO NARZĘDZIE WSPOMAGANIA DECYZJI INWESTYCYJNYCH NA RYNKU FOREX W OKRESIE SPADKU KONIUNKTURY

Wprowadzenie

Przełom XX i XXI w. charakteryzował się dynamicznym rozwojem rynku finansowego. Rynek ten, ze względu na różnorodność dostępnych instrumentów oraz ciągle rozwijającą się strukturę, stał się w obiektem zainteresowania inwestorów na całym świecie. Szczególne uznanie w ostatnich dekadach zyskał rynek Forex. Nie ma wątpliwości, iż jest on jednym z najbardziej zmiennych rynków finansowych. Dzięki możliwościom zarabiania zarówno podczas wzrostów, jak i spadków koniunktury, stał się bardzo atrakcyjnym miejscem dla inwestorów. Z początku był on dostępny jedynie dla funduszy hedgingowych, międzynarodowych korporacji, wielkich banków oraz największych inwestorów prowadzących swoją działalność na całym świecie. Ostatnia dekada przyniosła ze sobą duże zmiany. Dzięki rozwojowi Internetu, rynek Forex został udostępniony szerszemu gronu odbiorców. Łatwy dostęp do internetowych platform brokerskich sprawił, iż stał się bardzo atrakcyjnym miejscem dla inwestorów indywidualnych, którzy mogą brać czynny udział w kształtowaniu zachowań rynku.

By jednak świadomie podejmować decyzje inwestycyjne, należy najpierw poznać zasady, którymi kieruje się ów rynek oraz znaleźć odpowiednie narzędzia analityczne, które pomogą w osiągnięciu zysku. Najistotniejsza jest wiedza o tym, jak zajmować pozycje w zależności od posiadanych środków pieniężnych. Istnieje wiele narzędzi, które pomagają w podejmowaniu decyzji inwestycyjnych. Jednym z narzędzi wspomagających inwestorów w zawieraniu transakcji na rynku Forex jest analiza techniczna, która w literaturze przedmiotu traktowana jest wciąż jako sztuka aniżeli precyzyjne narzędzie inżynierskie.

Artykuł ma na celu wykazanie słuszności stosowania klasycznej analizy technicznej do podejmowania decyzji inwestycyjnych na rynku Forex oraz ocenę efektywności stosowanego narzędzia. Przedstawia on również obecnie jeszcze mało znany rynek Forex jako rynek alternatywny w stosunku do rynku akcji w warunkach wzrostu oraz spadku koniunktury ze szczególnym uwzględnieniem okresów spowolnienia gospodarczego.

1. Specyfika rynku Forex

Według K. Lutkowskiego rynek walutowy, zwany również dewizowym, to „obszar, na którym spotykają się podaż i popyt na waluty różnych krajów”¹. Określiła go również mianem miejsca kształtowania się kursu rynkowego, czyli stosunku wymiany każdej z walut względem pozostałych². Z kolei P. Dąbrowski określa rynek walutowy jako „miejsce wymiany jednej waluty na drugą, zaspokajającą zapotrzebowanie na daną walutę”³, podkreślając tym samym zależność danej waluty od procesów popytu i podaży. Jeszcze inaczej pojęcie to definiuje F. Taylor, która opisuje je, jako „sieć połączeń między wszystkimi uczestnikami rynku”⁴.

Analizując różnorodne definicje, można przyjąć, iż rynek walutowy jest tworem, który pozwala określić wartość jednej waluty w stosunku do drugiej, co obrazuje poniższy przykład: cena 3,80 dla pary walut USD/PLN oznacza, że za jednego dolara można otrzymać wartość 3,80 zł.

Obecnie, mówiąc o rynku walutowym, posługujemy się skrótem Forex lub Fx, który stanowi dziś największy element spośród światowych rynków finansowych.

Istotą rynku Forex jest zakup waluty danego kraju przy jednoczesnej sprzedaży waluty innego. Dzięki grze popytu i podaży dochodzi do swobodnego kształtowania się kursu walutowego. Warto również wspomnieć, iż dokonując transakcji sprzedaży wcale nie trzeba fizycznie posiadać danej pary walutowej. Jedną z najistotniejszych cech rynku walutowego jest możliwość zarabiania na wzrostach oraz spadkach wartości walut, co stanowi swoistą alternatywę do rynku akcji. Dzięki temu, inwestorzy mogą realizować opracowaną przez siebie strategię inwestycyjną, wykorzystując w równej mierze trendy wzrostowe oraz spadkowe. Do zalet rynku walutowego można zaliczyć jego wysoką płynność; oznacza to, iż inwestorzy nie mają problemu z kupnem lub sprzedażą określonej przez siebie ilości waluty. Ponadto, transakcje mogą być wykonywane co kilka

¹ K. Lutkowski, Międzynarodowy system walutowy, Poltext, Warszawa 1998, s. 23.

² Ibid.

³ P. Dąbrowski, Rynek finansowy, Wyd. Akademii Ekonomicznej, Katowice 2010, s. 102.

⁴ F. Taylor, Rynki i opcje walutowe, Dom Wydawniczy ABC, Kraków 2000, s. 33.

sekund bez obawy o realizację zlecenia. Można ich dokonywać przez 24 godziny na dobę, poczynając od poniedziałkowego poranka w Wellington w Nowej Zelandii do zamknięcia handlu w piątkowy wieczór w Nowym Jorku⁵. Z perspektywy amerykańskiego inwestora rynek otwiera się w niedzielę o godzinie 17.00 czasu nowojorskiego, a zamyka o godzinie 16.30⁶. Z punktu widzenia polskiego inwestora handel rozpoczyna się w niedzielę o 23.00, a kończy w piątek o godzinie 22.00. Ze względu na międzynarodowy charakter tegoż rynku, handel walutami nie zamiera nawet podczas świąt. Kiedy w Polsce obchodzone jest święto 1 maja lub 1 listopada, w Hongkongu, Londynie lub USA jest to normalny dzień roboczy, zlecenia spływają na bieżąco, co pozwala rynkowi na utrzymanie wysokiej płynności. Jest to kolejna cecha odróżniająca go od rynku GPW lub giełdowych kontraktów futures. Praktycznie jedynym obchodzonym świętem we wszystkich strefach czasowych jest Nowy Rok, jednak nie determinuje on działania rynku. W dużej mierze o jego otwartości decydować będzie dzień tygodnia, na który wypadnie⁷.

Współczesny rynek walutowy ma charakter zdecentralizowany – bez centralnej giełdy lub systemu rozliczeń, które występują na rynku akcji, oraz kontraktów terminowych (*futures*). Taka struktura pozwala uczestnikom rynku (bankom, brokerom) na znaczne ograniczenie kosztów, które towarzyszą podczas rozliczania oraz wymiany walut. Rynek walutowy określa się skrótem OTC (*over-the-counter*). Jest to rynek pozagiełdowy, zbudowany dwojako – z banków oraz niebankowych instytucji finansowych, między którymi istnieje złożona teleinformatyczna sieć. Dzięki niej można dokonywać transakcji bez przerwy, przez całą dobę, na całym świecie, bezpośrednio między poszczególnymi podmiotami⁸.

Szacuje się, że dzienne obroty na rynku walutowym wynoszą około 4 biliony dolarów i przekraczają 25 razy łączne obroty na rynku światowych akcji i obligacji⁹. Warunki na rynku wymiany walut podlegają nagłym zmianom pod wpływem wydarzeń w różnych krajach mających wpływ na wartość pieniądza¹⁰.

Transakcje walutowych można dokonywać również na regulowanych rynkach walutowych, jednak wartość obrotu oraz jego znaczenie jest zdecydowanie mniejsze w porównaniu do całego rynku walutowego.

⁵ Por. M. Galant, B. Dolan, *Forex dla bystrzaków*, Helion, Gliwice 2010, s. 37.

⁶ Por. W. Zembura, *Zagadnienie specjalizacji w obrębie rynków finansowych [w:] Rozwój ekonomii jako dziedziny nauki ze szczególnym uwzględnieniem tendencji do specjalizacji*, red. G. Musiał, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego, Katowice 2011, s. 115.

⁷ Por. M. Galant, B. Dolan, *op. cit.*, s. 37.

⁸ Por. P. Dąbrowski, *Transakcje i instrumenty rynku walutowego [w:] Rynek finansowy*, red. I. Pyka, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego, Katowice 2010, s. 102.

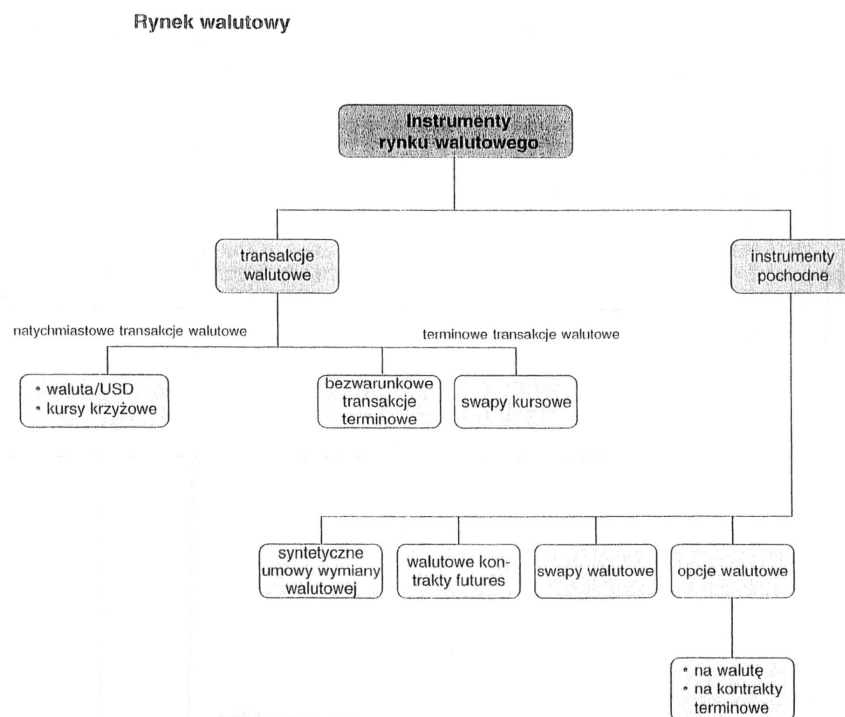
⁹ Por. *Foreign Exchange and Derivatives Market Activity in 2010*, Triennial Central Bank Survey, Basel, Switzerland 2010, s. 1.

¹⁰ Por. P. Dąbrowski, *Transakcje i instrumenty...*, *op. cit.*, s. 102.

2. Instrumenty rynku Forex

Zgłębiając tematykę rynku walutowego, warto przyjrzeć się instrumentom na nim występującym. Poniższy schemat obrazuje doskonale ich podział – na rynku walutowym można wyodrębnić dwie kategorie, do których zalicza się:

- transakcje walutowe,
- instrumenty pochodne.

Rys. 1. Instrumenty rynku Forex

Źródło: Rynek walutowy i pieniężny. Wprowadzenie, Opracowanie zbiorowe, Reuters, Dom Wydawniczy ABC, Kraków 2001, s. 83.

Wśród transakcji walutowych można wyróżnić:

- natychmiastowe transakcje,
- bezwarunkowe transakcje terminowe,
- swapy kursowe.

Transakcja nazywana jest natychmiastową, gdy data rozliczenia przypada na drugi dzień roboczy po dniu zawarcia transakcji. Jest to najkrótszy czas, jaki jest potrzebny bankom na dopełnienie wszelkich formalności związanych z płatnościami i dostawą waluty. Do transakcji natychmiastowych zaliczamy waluty oraz kursy krzyżowe.

Terminowa transakcja bezwarunkowa stanowi umowę między dwiema stronami transakcji, na podstawie której dochodzi do wymiany dwóch walut po kursie ustalonym w dniu zawierania transakcji, natomiast rzeczywista dostawa ma miejsce w określonym dniu w przyszłości. Jest niezbywalnym instrumentem, którego wymiana następuje na rynku pozagiełdowym. Transakcje bezwarunkowe zawierane są najczęściej między bankiem a klientem korporacyjnym.

Najczęściej terminowe transakcje walutowe przybierają postać swapów kursowych. Zawierane są na międzybankowym rynku pozagiełdowym. Swap to kontrakt walutowy, na podstawie którego określa się ilość kupowanej oraz sprzedawanej waluty za inną, w dwóch różnych terminach realizacji, inaczej mówiąc – rozliczenia (*legs*).

Do drugiej kategorii instrumentów rynku walutowego należą instrumenty pochodne (*derivative instruments*). Wartość instrumentów pochodnych zależy bezpośrednio od wartości instrumentu podstawowego. Oznacza to, iż wraz ze zmianą ceny instrumentu podstawowego, następuje zmiana ceny instrumentu pochodnego. Instrumentem bazowym może być każda mierzalna wielkość, np. towary, waluty bądź poziom stóp procentowych. Niekiedy trudno dokonać ich klasyfikacji za względu na szybki rozwój powodujący nieustanne pojawianie się nowych rodzajów, jednak właściwy wydaje się podział zaprezentowany na rys. 1, w skład którego wchodzi:

- syntetyczne umowy wymiany walutowej,
- walutowe kontrakty *futures*,
- swapy walutowe,
- opcje walutowe – na walutę – na kontrakty terminowe.

Syntetyczne umowy wymiany walutowej są pochodnymi instrumentami rynku pozagiełdowego. Pełnią one w stosunku do terminowych transakcji walutowych taką samą rolę, jak kontrakty FRA¹¹ dla krótkoterminowych stóp procentowych, a mianowicie gwarantują kurs wymiany w określonym czasie w przyszłości. W kontraktach tych nie następuje fizyczna dostawa aktywów bazowych, lecz najważniejsze jest samo rozliczenie transakcji.

Walutowe kontrakty *futures* to giełdowe transakcje terminowe o standardowej wielkości oraz terminie zapadalności. Są one swoistym zobowiązaniem do zakupu lub sprzedaży jednej waluty w zamian za inną, po ustalonym kursie wymiany w określonym czasie w przyszłości. Instrumenty te pozwalają uczestnikom rynku na zarządzanie ryzykiem poprzez kupno/sprzedaż kontraktu prze-

¹¹ FRA to instrument pochodny zabezpieczający przed niekorzystnymi ruchami stóp procentowych. Jest to umowa, w ramach której Klient i Bank ustalają wysokość stopy procentowej dla depozytu lub pożyczki, która będzie obowiązywała w przyszłości dla określonej kwoty i z góry ustalonego okresu.

ciwnie do istniejącego zobowiązania na rynku natychmiastowym. Do walutowych kontraktów *futures* możemy zaliczyć Kontrakty Różnic Kursowych (tzw. CFD). Są one jednymi z prostszych i jednocześnie najszybciej rozwijających się instrumentów pochodnych. Kontrakty CFD stanowią umowę między stronami o wymianę różnic, które wystąpiły między ceną otwarcia i zamknięcia kontraktu. Ceny kontraktów CFD są odbiciem rzeczywistych notowań akcji, walut, towarów, dlatego też towarzyszą im wszelkie korzyści wynikające z handlu instrumentami bazowymi, które opiewają na te instrumenty. Kontrakty CFD opierają się na dźwigni finansowej, co oznacza zaangażowanie jedynie części środków do zawarcia transakcji. Ułatwia to otwieranie znaczących pozycji bez konieczności posiadania olbrzymich środków, a zaledwie depozytu zabezpieczającego, służącego do rozliczenia kontraktu. Do głównych zalet kontraktów CFD zaliczyć można niskie koszty transakcyjne, wysoką płynność, elastyczność oraz możliwość korzystania z dużej dźwigni finansowej.

Swapy walutowe to kontrakty zawierane między stronami, na mocy których jedna strona zobowiązana jest do płatności odsetek w jednej walucie w czasie obowiązywania umowy, a druga dokonuje płatności w innej walucie w ustalonym terminie w przyszłości¹². Należą one do umów pozagiełdowych i umożliwiają zarówno jednej, jak i drugiej stronie transakcji zabezpieczenie przed zmianami kursów walutowych.

Ostatnim instrumentem uznawanym za jeden z derywatów jest opcja walutowa definiowana w literaturze przedmiotu jako umowa między dwiema stronami, dająca posiadaczowi prawo/możliwość kupna (*call option*) lub sprzedaży (*put option*) określonej waluty po z góry ustalonym kursie w określonym czasie w przyszłości. Wystawca opcji ma obowiązek kupna lub sprzedaży opcji walutowej, jeśli posiadacz zdecyduje się na zakup lub sprzedaż. Ze względu na termin wygasania opcji wyróżnia się opcje europejskie, które mogą być realizowane jedynie w dniu wygaśnięcia opcji, oraz opcje amerykańskie, które można realizować w dowolnym dniu, jednak nie później niż w dniu wygaśnięcia. Kosztem w przypadku nabywcy opcji jest premia opcyjna, natomiast zyskiem może być zmiana ceny opcji w przypadku zamknięcia lub rozliczenia opcji w dniu wygaśnięcia. Dla sprzedającego zyskiem jest premia, jaką otrzymuje w chwili sprzedaży, natomiast jest to jego jedyny zarobek i bierze na siebie całe ryzyko. Straty natomiast mogą być nieograniczone, jeżeli kurs zmieni się dla niego niekorzystnie¹³.

¹² Por. Reuters, Rynek walutowy i pieniężny. Wprowadzenie, Opracowanie zbiorowe, Reuters, Dom Wydawniczy ABC, Kraków 2001, s. 90.

¹³ Materiały szkoleniowe XTB, X-book, s. 21.

3. Źródła ryzyka oraz sposoby jego ograniczania na rynku Forex

Nieodłącznym elementem związanym z inwestowaniem, nie tylko na rynku walutowym, lecz na wszystkich rynkach finansowych, jest ryzyko. Ryzyko finansowe definiuje się jako możliwość wystąpienia straty lub zysku różnych od oczekiwanych przez inwestora¹⁴. Rynek Forex różni się znacznie od pozostałych segmentów rynku finansowego, dlatego też zarządzanie ryzykiem wygląda tutaj zupełnie inaczej. Brak kontroli oraz fluktuacja cen sprawia, iż jest on dużo bardziej ryzykowny. Większe ryzyko wiąże się z większą szansą na osiągnięcie zysku, ale również większą możliwością straty zainwestowanego kapitału. Na rynku Forex można wyodrębnić cztery najistotniejsze źródła ryzyka związanego z:

- płynnością,
- zmiennością kursów walutowych,
- występowaniem luk cenowych,
- działaniem dźwigni finansowej¹⁵.

Problem płynności dotyczy przede wszystkim walut egzotycznych, które cieszą się mniejszym zainteresowaniem inwestorów. Przekłada się to bezpośrednio na rozszerzenie *spreadu* oraz zwiększenie zmienności cen mniej popularnych instrumentów, przez co gracz forexowy jest wystawiony na ryzyko.

Zmienność kursów walutowych zależna jest od zmiany dynamiki rynku, na który pojedyncza jednostka nie może wywierać wpływu. Często publikacja danych makroekonomicznych bądź zmiana cen surowców powoduje gwałtowną zmianę kursu walutowego, choć ówczasnie nie było ku temu żadnych przesłanek. Jedyną złotą radą jest bieżące monitorowanie rynku oraz zachowanie rozwagi podczas zawierania transakcji w czasie ważnych wydarzeń gospodarczych.

Luka cenowa pojawia się zazwyczaj, gdy występuje duża różnica pomiędzy ceną otwarcia i zamknięcia danego instrumentu. Na rynku Forex dość rzadko dochodzi do występowania znaczących luk, gdyż rynek działa 24 godziny na dobę, jednak może wystąpić taka sytuacja, zwłaszcza po weekendzie, kiedy rynek otwiera się na nowo. Może ona powodować negatywne skutki, jeśli gracz napotka na lukę cenową podczas zawierania transakcji, gdyż może to skutkować otwarciem pozycji po gorszej cenie.

Najistotniejszym i zarazem największym zagrożeniem dla niedoświadczonych inwestorów jest działanie dźwigni finansowej. Daje ona możliwości szybkiego zysku, lecz zarazem może pociągać za sobą ogromne starty, gdyż poprzez

¹⁴ K. Jajuga, Zarządzanie ryzykiem, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007, s. 13.

¹⁵ <http://www.kredyciak.pl/forex/1429-jak-unika-ryzyka-na-forex.html> (9.05.2013).

kilka nierozważnych transakcji można stracić cały zainwestowany kapitał. Zaleca się rozważne korzystanie z możliwości lewarowania oraz kategorycznie odradza wykorzystywanie dźwigni do ekstremum.

Na rynku nie ma możliwości uniknięcia strat, ale można je znacząco zniwelować poprzez umiejętną kontrolę, zmniejszając przy tym ryzyko. Rynek Forex nie różni się znacznie pod tym względem od innych rynków finansowych. Można jednak przyjmować różnorodne kryteria pozwalające na efektywne zarządzanie ryzykiem; w bezpośrednim odniesieniu do rynku Forex do najważniejszych można zaliczyć:

- kapitał ryzyka,
- ustalenie zleceń obronnych *stop-loss* oraz *take-profit*,
- ustalenie poziomów technicznych oraz widełek cenowych aktywacji,
- dywersyfikację portfela inwestycyjnego.

Bardzo ważne jest posiadanie przez inwestora kapitału ryzyka. Według definicji zamieszczonej na platformie internetowej Easy-Forex¹⁶ są to pieniądze, które przeznaczono tylko na inwestowanie; zakłada się, iż inwestor nie będzie ich potrzebował do żadnego innego celu. Na inwestycję powinno się przeznaczać pieniądze, które nie są w danym momencie potrzebne do życia. Ważnym elementem towarzyszącym kapitałowi ryzyka jest fakt, iż w razie niepowodzenia jego utrata nie sprawi inwestorowi problemów. Będzie on zadowolony z prowadzonych inwestycji, gdy pieniądze będą dobrze inwestowane i zyski będą rosły, natomiast w razie straty nie będzie to stanowiło problemu.

Kolejnym sposobem na zredukowanie ryzyka jest ustalenie zleceń obronnych *stop-loss*, polegających na automatycznym zamknięciu pozycji, podczas gdy jest ona stratna. Poziom starty powinien być ustalony przez inwestora podczas składania zlecenia. Ustalenie wielkości *stop-lossa* powinno być zgodne z zasadą zarządzania kapitałem, a mianowicie potencjalna strata nie powinna przekraczać 5% całego kapitału. Warto również zwrócić uwagę na ochronę zysków, gdyż zachowanie ich jest równie trudne, jak osiągnięcie. Zlecenie *take-profit* pozwala na zrealizowanie z góry zakładanego zysku oraz odciąża inwestora od konieczności wyczekiwania na właściwy moment zamknięcia transakcji.

Istotną kwestią jest również rzetelne ustalanie poziomów technicznych oraz widełek cenowych podczas ustalania poziomu aktywacji zleceń. Niedokładne szacunki mogą spowodować wejście na rynek w złym momencie, a cała transakcja może okazać się stratna.

¹⁶ www.easy-forex.com (14.05.2013).

Dywersyfikacja portfela inwestycyjnego odgrywa ogromną rolę w kwestii niwelowania ryzyka. Polega ona na doborze w portfelu instrumentów najmniej ze sobą skorelowanych. Taka kompozycja koszyka inwestycyjnego pozwala na znaczne ograniczenie ryzyka przy stałym zwrocie, bądź zwiększenie zwrotu z inwestycji przy tym samym poziomie ryzyka¹⁷. Nawet gdy inwestor ponosi starty na jednym instrumencie, wzrost drugiego może je zrekompenzować. Dywersyfikacja powinna dotyczyć systemów, rynków oraz ram czasowych.

4. Wykorzystanie klasycznej analizy technicznej jako narzędzia wspomaganie decyzji inwestycyjnych na rynku Forex w okresie spadku koniunktury – studium przypadku

Rynek Forex jest idealną alternatywą do rynku akcji, na którym podczas bessy inwestor może nie tylko stracić wypracowany zysk¹⁸, ale również zainwestowany kapitał. Giełdy papierów wartościowych są bardzo czułe na wszystkie zawirowania gospodarcze, przez co odradza się lokowanie kapitału w akcje podczas kryzysów światowych bądź spowolnienia gospodarczego lub recesji. Czy w takim wypadku należałoby ulokować pieniądze na bankowej lokacie, z której odsetki mogą pokryć zaledwie inflację? Odpowiedź nasuwa się sama. Idealnym przykładem wydaje się obecny chaos, który zapanował na rynkach światowych, rynku polskim, a w szczególności w strefie euro, który podważył zaufanie inwestorów do Unii Europejskiej. Obserwując w ostatnim kwartale wyniki na światowych rynkach akcji oraz warszawskiej Giełdzie Papierów Wartościowych, widać wyraźnie tendencję spadkową, a inwestorzy w ostatnich trzech miesiącach odnotowali znaczne straty. Nie oznacza to jednak, iż nie mają oni wyboru. Doskonałą alternatywą do rynku akcji, szczególnie w sytuacjach kryzysowych, może być rynek Forex. Wykorzystując obecną słabą kondycję rynku akcji europejskich oraz polskiej giełdy, zostanie zaprezentowanych kilka transakcji, które dowodzą, iż inwestowanie na rynku Forex przy pomocy wykorzystania klasycznych formacji cenowych bez względu na stan koniunktury oraz składniki fundamentalne może przynieść zysk.

Do podjęcia transakcji przyjęto następujące założenia wstępne:

- kapitał przeznaczony na inwestycje = 10 000 PLN,
- transakcje były zawierane w czasie rzeczywistym na podstawie kształtujących się klasycznych formacji cenowych,
- okres inwestycyjny 4.06-12.06.2013,

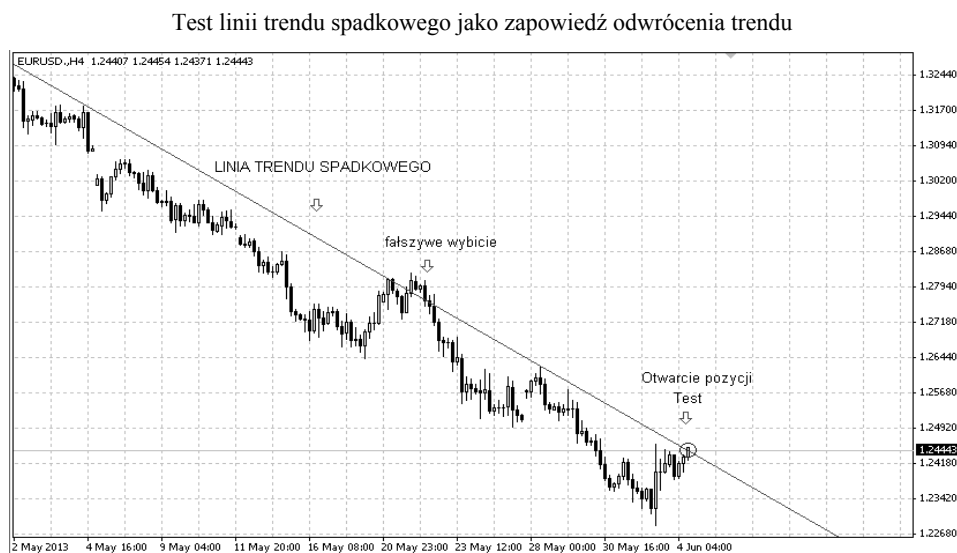
¹⁷ Por. J. Murphy, *Analiza techniczna rynków finansowych*, WIG-PRESS, Warszawa 1999, s. 429.

¹⁸ M. Lubiński, *Analiza koniunktury i badanie rynków*, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2002, s. 250.

- instrument bazowy – EUR/USD,
- transakcje były zawierane na platformie internetowej Domu Maklerskiego X-Trade Brokers, który specjalizuje się w obrocie pochodnymi instrumentami finansowymi,
- decyzje inwestycyjne dotyczące kształtowania się przyszłych wahań kursów były podejmowane na podstawie sygnałów generowanych przez klasyczne formacje analizy technicznej,
- jako styl inwestowania wykorzystano Day-trading, czyli otwarcie i zamknięcie pozycji następujące w tym samym dniu roboczym.

Dzień 1. Poniedziałek 4.06.2013

Wykres 1.1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie platformy transakcyjnej Meta Trader XTB.

Powody otwarcia pozycji

Obserwując od początku maja 2012 r. interwał czasowy H4 dla pary walutowej EUR/USD, widać wyraźnie zarysowany trend spadkowy, który został przetestowany w czterech miejscach, co może świadczyć o jego wiarygodności. Jedynie raz został przebity od dołu przez świecę podażową, które interpretowane są jako sygnał fałszywego wybicia ze względu na swój kształt. 4 czerwca zaczęły kształtować się wyraźne świece popytowe i jedna z nich przebiła linię trendu od dołu. Mocne wybicie świadczyło o sile rynku, dlatego zdecydowano się na otwarcie pozycji długiej po cenie 1,24451.

Wykres 1.2

Przebiecie linii trendu spadkowego jako potwierdzenie odwrócenia trendu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Ibid.

Komentarz

Sygnal przebiecia od dołu linii trendu spadkowego sprawdził się. Rynek umocnił się i trend zaczął zmieniać swój kierunek. Zamknięcie pozycji nastąpiło po cenie 1,24821 oraz pozwoliło na uzyskanie 37 pipsów. W dniu 4.06.2012 zajęcie pozycji długiej na EUR/USD pozwoliło zrealizować zysk w wysokości 1227,45 PLN. Poniższa tabela zawiera wszystkie dane dotyczące transakcji.

Tabela 1

Zawarte kontrakty CFD

Rodzaj instrumentu	EUR/USD
Czas otwarcia pozycji	08:05
Cena	1,24451
Czas zamknięcia pozycji	9.20
Cena	1,24821
Wielkość jednostki transakcyjnej	1lot
Rodzaj pozycji	Kup
Kapitał dostępny	10 000
Ilość pipsów	37
Zysk/strata	1227,45
Kapitał końcowy	11 227, 45

Dzień 2. Wtorek 5.06.2013

Wykres 2.1

Test trójkąta zniżającego jako zapowiedź odwrócenia trendu na spadkowy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Ibid.

Powody otwarcia pozycji

W dniu 5.06.2012 na interwale czasowym M15 można było zaobserwować kształtującą się formację trójkąta zniżającego, który według teorii został zakwalifikowany do formacji kontynuacji trendu. Jednakże przebicie dolnego ograniczenia formacji będzie świadczyło o ruchu przeciwnym do panującego trendu, wobec czego zdecydowano się na zajęcie pozycji krótkiej.

Wykres 2.2

Trójkąt zniżkowy jako formacja zapowiadająca odwrócenie trendu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Ibid.

Komentarz

Kolejny raz klasyczna formacja sprawdziła się. Po wybiciu w dół z formacji nastąpiły kolejne spadki. Transakcja pozwoliła na zyskanie 33 pipsów i zamknięcie pozycji z zyskiem w wysokości 1087,64 PLN.

Tabela 2

Zawarte kontrakty CFD

Rodzaj instrumentu	EUR/USD
Czas otwarcia pozycji	07:10
Cena	1,25140
Czas zamknięcia pozycji	07:40
Cena	1,24810
Wielkość jednostki transakcyjnej	1lot
Rodzaj pozycji	Sprzedaj
Kapitał dostępny	10 000
Ilość pipsów	33
Zysk/strata	1087,64
Kapitał końcowy	12 312.09

Dzień 3. Czwartek 7.06.2013

Wykres 3.1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Ibid.

Powody otwarcia pozycji

W dniu 7.06.2012 trend wyraźnie piał się ku górze. Obserwując sytuację od godzin porannych, można było wyznaczyć kanał trendu wzrostowego. Między ograniczeniem dolnym i górnym kanału świece pięły się stopniowo ku górze, testując go w pięciu miejscach. Testy dały jasny sygnał, iż wyznaczony kanał jest prawidłowy, a ceny zachowują się według teorii. O godzinie 16.00 świeca podażowa mocno przebiła dolne ograniczenie formacji, zdecydowano się tym samym na zajęcie pozycji krótkiej w miejscu zaznaczonym na wykresie.

Wykres 3.2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Ibid.

Komentarz

Sygnal wygenerowany przez przebicie dolnego ograniczenia formacji okazał się prawidłowy. Po wybiciu z formacji w dół nastąpił gwałtowny spadek cen. Zamknięcie pozycji w miejscu zaznaczonym na wykresie pozwoliło w ciągu 10 minut na zarobek w wysokości 921,59 PLN.

Tabela 3

Zawarte kontrakty CFD

Rodzaj instrumentu	EUR/USD
Czas otwarcia pozycji	16.01
Cena	1,26032
Czas zamknięcia pozycji	16.11
Cena	1,25736
Wielkość jednostki transakcyjnej	1lot
Rodzaj pozycji	sprzedaj
Kapitał dostępny	10 000
Ilość pipsów	27,6
Zysk/strata	921.59
Kapitał końcowy	13 233.68

Dzień 4. Piątek 8.06.2013

Wykres 4.1

Prostokąt jako formacja zapowiadająca kontynuację trendu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Ibid.

Powody otwarcia transakcji

Podczas obserwacji interwału czasowego M5 główny trend spadkowy powoli zmienił bieg na horyzontalny, a na wykresie wyraźnie zaczęła formować się formacja czworokąta. Po przebiciu dolnego ograniczenia postanowiono na zajęcie pozycji krótkiej.

Wykres 4.2

Prostokąt jako formacja zapowiadająca kontynuację trendu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Ibid.

Komentarz

Po raz kolejny formacja wygenerowała prawdziwy sygnał. Po przebicium dolnego ograniczenia formacji nastąpiły dalsze spadki. Pozycja została zamknięta na podstawie odmierzonej wysokości formacji, co pozwoliło na zarobek 23,3 pipsów, czyli 805,38 PLN.

Tabela 4

Zawarte kontrakty CFD

Rodzaj instrumentu	EUR/USD
Czas otwarcia pozycji	07:40
Cena	1,25138
Czas zamknięcia pozycji	08:05
Cena	1,24905
Wielkość jednostki transakcyjnej	1lot
Rodzaj pozycji	sprzedaj
Kapitał dostępny	10 000
Ilość pipsów	23,3
Zysk/strata	805,3878
Kapitał końcowy	14 039.06

Dzień 5. Wtorek 12.06.2013

Wykres 5.1

Głowa z ramionami jako formacja zapowiadająca odwrócenie trendu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Ibid.

Powody otwarcia pozycji

Podczas obserwacji pary walutowej EUR/USD na interwale czasowym M5 wyraźnie ukształtowała się formacja głowy z ramionami. Formacja ta sygnalizuje odwrócenie trendu. Przełamanie linii szyi było sygnałem do zajęcia pozycji krótkiej.

Wykres 5.2

Głowa z ramionami jako formacja zapowiadająca odwrócenie trendu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Ibid.

Komentarz

Jedną z najbardziej wiarygodnych i czytelnych formacji okazała się niezawodna. Po przełamaniu linii szczyt, zgodnie z założeniem, nastąpiły dalsze spadki. Pozycja ta pozwoliła na zamknięcie transakcji z zyskiem 639,12 PLN oraz uzyskania 18,5 pipsów.

Tabela 5

Zawarte kontrakty CFD

Rodzaj instrumentu	EUR/USD
Czas otwarcia pozycji	13:50
Cena	1,25033
Czas zamknięcia pozycji	14:15
Cena	1,24848
Wielkość jednostki transakcyjnej	1lot
Rodzaj pozycji	sprzedaj
Kapitał dostępny	10 000
Ilość pipsów	18,5
Zysk/strata	639,12
Kapitał końcowy	14 678,18

5. Wnioski z części badawczej

Zaprezentowana próba badawcza wykazała, iż stosowanie w praktyce klasycznej analizy technicznej do prognozowania przyszłych ruchów cen na rynku Forex podczas spadku koniunktury, może przynieść wymierne rezultaty. Początkowy kapitał w kwocie 10 000 PLN, zainwestowany od 4 do 12 czerwca, został podwyższony do 14 678,18 PLN. W efekcie końcowym w ciągu 7 dni roboczych wypracowany zysk z inwestycji wyniósł 4678,18 PLN. Oznacza to, iż stopa zwrotu z kapitału własnego wyniosła prawie 50%. W porównaniu do oprocentowania lokat, proponowanego przez banki na polskim rynku bądź szacowanego zysku w tym samym okresie na Giełdzie Papierów Wartościowych, efekt jest imponujący. Można stwierdzić, iż spośród wszystkich segmentów rynku finansowego, rynek Forex jest najatrakcyjniejszym miejscem dla inwestorów, szczególnie w okresie spadku koniunktury. Należy jednak zwrócić uwagę, iż transakcje były zawierane w ciągu jednego dnia, ale nie codziennie. Jako że klasyczna analiza techniczna opiera się na interpretacji formacji kształtujących się na wykresie, logiczne jest, iż inwestor powinien otwierać pozycje tylko wtedy, gdy formacje te zostaną wyraźnie ukształtowane. Gdy jednak nie ma pewności co do typu formacji, bądź trend ze spadkowego zmienia swój bieg na horyzontalny, inwestor nie powinien zajmować żadnej pozycji. Powinien cierpliwie czekać, aż na wykresie zaczną kształtować się wyraźne formacje i wtedy dokonywać transakcji. Stąd też w dniu 6 oraz 11 czerwca nie została zawarta żadna transakcja. W chwili gdy klasyczne formacje cenowe nie generują żadnego sygnału, inwestor może posłużyć się wskaźnikami bądź przeanalizować dane fundamentalne, jednak żadna metoda nie daje 100-proc. pewności co do powodzenia transakcji. Wśród doświadczonych analityków panuje przekonanie, iż proste metody zazwyczaj sprawdzają się najlepiej. Wszystko zależy jednak od obranej strategii oraz indywidualnych preferencji inwestora. Można stwierdzić, iż klasyczne formacje cenowe są cennym narzędziem pomagającym osiągnąć zysk zarówno podczas wzrostów, jak i spadków koniunktury gospodarczej.

Literatura

- Dąbrowski P., Rynek finansowy, Wyd. Akademii Ekonomicznej, Katowice 2010.
- Foreign Exchange and Derivatives Market Activity in 2010, Triennial Central Bank Survey, Basel, Switzerland 2010.
- Galant M., Dolan B., Forex dla bystrzaków, Helion, Gliwice 2010.
- <http://www.kredyciak.pl/forex/1429-jak-unikaee-ryzyka-na-forex.html> (maj 2013).
- Jajuga K., Zarządzanie ryzykiem, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2007.
- Lubiński M., Analiza koniunktury i badanie rynków, Dom Wydawniczy, Warszawa 2002.
- Lutkowski K., Międzynarodowy system walutowy, Poltext, Warszawa 1998.
- Materiały szkoleniowe XTb, X-book.
- Murphy J., Analiza techniczna rynków finansowych, WIG-PRESS, Warszawa 1999.
- Reuters, Rynek walutowy i pieniężny. Wprowadzenie, Opracowanie zbiorowe, Reuters, Dom Wydawniczy ABC, Kraków 2001.
- Taylor F., Rynki i opcje walutowe, Dom Wydawniczy ABC, Kraków 2000.
- www.easy-forex.com (maj 2013).
- Zembura W., Zagadnienie specjalizacji w obrębie rynków finansowych [w:] Rozwój ekonomii jako dziedziny nauki ze szczególnym uwzględnieniem tendencji do specjalizacji, red. G. Musiał, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego, Katowice 2011.

CLASSIC TECHNICAL ANALYSIS AS A TOOL FOR INVESTMENT DECISION SUPPORT ON THE FOREX MARKET DURING ECONOMIC DECLINE

Summary

This article demonstrates the validity of the technical analysis in making an investment decision on the Forex market. Moreover, it evaluates the effectiveness of the tools used. The article suggests a not yet widely recognized Forex market to be an alternative to a conventional stock market in the event of economic decline.